

**Міністерство освіти і науки України
Національна металургійна академія України**

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ НАУК

МАТЕРІАЛИ

II Всеукраїнської наукової конференції
(присвяченої 50-річчю кафедри історії та українознавства НМетАУ)

29-30 листопада 2013 року

Частина III

Дніпропетровськ

2013

Редакційна колегія:

Величко Олександр Григорович, ректор Національної металургійної академії України, член-кореспондент НАН України, доктор технічних наук, професор, академік АН Вищої школи України, академік АН України, заслужений працівник освіти України.

Романенко Михайло Ілліч, ректор Дніпропетровського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, доктор філософських наук, професор.

Івашенко Валерій Петрович, перший проректор Національної металургійної академії України, доктор технічних наук, професор, академік АН Вищої школи України, академік АН України, заслужений працівник освіти України.

Пройдак Юрій Сергійович, проректор з наукової роботи Національної металургійної академії України, доктор технічних наук, професор, віце-президент АН Вищої школи України, Заслужений діяч науки і техніки України.

Британ Володимир Терентійович, завідувач кафедри історії та українознавства Національної металургійної академії України, кандидат історичних наук, професор.

Висоцький Олександр Юрійович, професор кафедри історії та українознавства Національної металургійної академії України, доктор політичних наук, кандидат історичних наук, професор.

Побочий Іван Андрійович, завідувач кафедри філософії та політології Національної металургійної академії України, доктор політичних наук, професор.

Палагута Вадим Іванович, завідувач кафедри інженерної педагогіки Національної металургійної академії України, доктор філософських наук, професор.

Швачич Геннадій Григорович, завідувач кафедри прикладної математики та обчислювальної техніки Національної металургійної академії України, доктор технічних наук, професор.

Михайлюк Олександр Володимирович, завідувач кафедри документознавства та інформаційної діяльності Національної металургійної академії України, доктор історичних наук, професор.

Висоцька Ольга Євгенівна, декан факультету відкритої освіти, завідувач кафедри філософії випереджаючої освіти та управління інноваційною діяльністю Дніпропетровського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, доктор філософських наук.

Калиновський Юрій Юрійович, професор кафедри філософії Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» (Харків), доктор філософських наук, професор.

Мурашкін Михайло Георгійович, професор кафедри філософії і політології Придніпровської державної академії будівництва та архітектури, доктор філософських наук, професор.

А 43 **Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук.** Матеріали II Всеукраїнської наукової конференції. 29-30 листопада 2013 р., м.Дніпропетровськ. Частина III. / Наук. ред. О. Ю. Висоцький. – Дніпропетровськ: Роял Принт, 2013. – 232 с.

У збірник вміщено матеріали Другої всеукраїнської наукової конференції «Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук», що присвячені найбільш значущим науковим проблемам у царині політичних, соціологічних, юридичних, історичних, фізіологічних, педагогічних наук, а також філософії, документознавства, інноватики, фізичного виховання і спорту. Рекомендовано для студентів, аспірантів і викладачів вищих навчальних закладів, науковців – політологів, соціологів, філософів і юристів.

СЕКЦІЯ XI.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Т. А. Луговая, А. Е. Акимов

АРТЕФАКТНЫЙ ДОКУМЕНТ, КНИЖНЫЙ ПАМЯТНИК И АНТИКВАРНАЯ КНИГА: РАЗГРАНИЧЕНИЕ ПОНЯТИЙ

В условиях информационного взрыва перед архивистами и документоведом ставится острая необходимость отбора и сохранения документов, представляющих собой определенную ценность для общества. Таким документами традиционно считаются древние рукописи (манускрипты и палимпсесты), старопечатные книги (инкунабулы, палеотипы, раритеты), а также редкие кино- фото- фонодокументы, письменные и графические издания и др. Критерии для экспертной оценки документов разработаны ведущими учеными-архивистами (Н.В. Калачовым, К.Г. Митяевым и другими) и закреплены соответствующими украинскими законами.

Долгое время исследования ценности документа велись в рамках архивоведения и книговедения. Поэтому не случайно в середине 1980-х годов широко применялось понятие «книжный памятник», ставшее обобщающим для понятий «редкая», «ценная книга» (особо ценная, уникальная) [2, 354]. Историографическая традиция исследования книжного памятника достаточно богата (работы И.М. Андреевой, Ю. Бесстремянной, Е.Ю. Жаровонковой, Г.И. Ковальчук, Г.М. Швецово-Водки, С.Шульженко и других). Значительный вклад в исследование ценности документа внесли ученые И.Н. Розанов, А.И. Маркушевич, М.Н. Куфаев и С.А. Соболевский, которые считали, что ценность книги является ее качественной характеристикой. Такое понимание книжного памятника сохранилось до сегодняшнего дня. Н.Н. Кушнарченко в своем учебнике пишет: «Книжный памятник — издание, сочетающее в себе количественные и качественные признаки редкой и ценной книг. Это разновидность документного памятника» [2, 358]. Однако в сборнике 2009 года выпуска А.Ю. Самарин справедливо отмечает, что «Понятие «Книжный памятник» не покрывает собой и не заменяет понятия «редкая и ценная книга». Книжные памятники – это часть редких и ценных книг, получившая официальный юридический статус, обеспечивающий им особые меры охраны и юридической защиты. Статус книжного памятника определяется внесением объекта в Реестр книжных памятников» [3, 20].

Именно наличием юридического статуса, как нам кажется, отличается книжный памятник от антикварной книги. О.Л. Тараканова детально исследует антикварную книгу как специфическую разновидность букинистической книги, и относит к ее видовому составу рукописные, первопечатные и раннепечатные книги, древние периодические издания, листовые изобразительные издания (лубок, гравюра, репродукция, открытка, плакат), рекомплекты, псевдоиздания, библиофильские и факсимильные издания [4].

В 2008 году Н.Н.Кушнарченко ввела понятие «артефактный документ», понимая под ним «документные памятники, в т. ч. письменности, составляющие часть культурного достояния страны, народа, человечества, обычно охраняемые специальными законами» [2, 354]. В свою очередь, понятие «документные памятники» определяется как «ценностная категория» [2, 356], и отождествляется с «информационными возможностями» документа [1, 6].

Следует отметить, что понятие «артефакта» достаточно широко (лат. arte – искусственно, factus – сделанный, т.е. созданный человеком), как и само понятие «документ» (в трактовке Поля Отле). Тем не менее, в понимании Н.Н.Кушнарченко артефактность означает определенную особость, социокультурную значимость, «не свойственную документу в целом» [2, 354]. К тому же ученая вкладывает в данное понятие традиционный для антикварной книги ассортимент [2, 354]. Иными словами под артефактными документами подразумеваются документные памятники древности как

образцы книжного искусства.

И это не удивительно, ведь именно в культуре средневековья подход к созданию книги как произведению искусства получил значительное развитие. Многие из дошедших до нашего времени книг средневековья отличаются высоким качеством и оригинальностью художественного оформления, в том числе каллиграфического и иллюстративного. Значительное число этих уникальных книг были созданы в единственном экземпляре по заказу конкретных, как правило, состоятельных лиц, которые оплачивали изготовление книги, нередко предъявляя к мастерам особые требования касательно оформления конечного продукта. Тенденция производства «персональных» книг, обладающих, помимо чисто информационной ценности, дополнительными художественными достоинствами, берет свое начало в XII веке, когда книги изготавливались вручную и являлись роскошью, доступной далеко не каждому. Качественная средневековая книга является образчиком подлинного произведения искусства, зачастую созданного целой группой творцов – каллиграфов, иллюстраторов, а иногда и ювелиров, которые оформляли книги золотом и драгоценными камнями, не говоря уже о труде подмастерьев и специалистов, ответственных за подбор качественных материалов.

Однако в наше время также изготавливаются уникальные документы: писатели, художники и издатели подвергают традиционную, привычную для современного человека форму книги своего рода художественной деконструкции, превращая книгу из обычного предмета, в какой-то мере постепенно трансформировалась после изобретения книгопечатания, в уникальный предмет искусства. Причем художественному, подчас достаточно радикальному, переосмыслению подвергаются и физическая форма, и информационная составляющая документа одновременно.

В качестве примера такой всесторонней трансформации можно привести вышедший в 2010 году роман-гипертекст «Дерево кодов» Джонатана Сафрана Фойера. Причем эффект гипертекста тут достигается не только с помощью оригинального подхода к написанию произведения (как, например, в «Хазарском словаре» Милорада Павича), но и за счет экспериментальной формы физического носителя – страницы книги испещрена многочисленными окнами-вырезками, через которые можно «заглянуть в будущее» сюжета. Похожий опыт создания бумажного гипертекста повторила немецкая хвлоджинна-дизайнер Мария Фишер в книге «Мысли о мечтах» («Traumgedanken»), применяя для интертекстуальных связей разноцветные нити. Истинным произведением современного книжного искусства можно считать трехмерные книги Бенджамина Лакомба. Ярким примером современных библиофильских изданий являются нидерландские объемные биографические книги «Geschreven Portretten» («Написанные портреты»), созданные в виде голов из персонажей. Все они несут информацию о книжной культуре современности, отражают историю и культуру общества. По меткому замечанию Н.Н.Кушнаренко, артефактные документы должны в высокой степени отражать культуру и исторические особенности той или иной эпохи» [2, с.356].

Подобные документы, обладающие уникальностью физической основы и формы подачи информации, вполне могут быть причислены к категории артефактных, однако с некоторой оговоркой, – по нашему мнению, прежде чем с уверенностью утверждать, что документ является артефактным, он должен пройти проверку временем. Поскольку не всякое новшество, какой бы первоначальный эффект оно ни произвело на общество, в действительности обладает признаками, достаточными для того, чтобы сохраниться в веках. Принимая во внимание тот факт, что современное искусство зачастую не брезгует даже самыми эпатажными и неоднозначными формами и сюжетами, может показаться, что артефактным документом может стать всё, что угодно: достаточно вспомнить хотя бы легендарный писсуар Марселя Дюшана. Так, остаются дискуссионными вопросы об «артефактности» современных документов, проданных на аукционах за рекордные суммы денег, таких, например, как: «Сказки Барда Бидля» Дж.К.Роулинг или первое издание книги популярных детских сказок Мориса Сендака «Там, где живут чудовища», изданное в 1963 году.

По нашему мнению, артефактные документы можно разделить на две категории – подлинно артефактные и условно артефактные документы. К подлинно артефактным

документам ми схильні причислити те, які зберігають властивості, притаманні класичному книжковому пам'ятнику, то єсть друковані та рукописні видання, в яких присутній важлива інформаційна складова, а к основно артефактним – те документи, які зберігаються в більшій мірі плодами сучасного мистецтва, інформаційна складова яких зумовлена їм і сприймається в його контексті, а художній жест переважає над інформаційним аспектом.

Не всяка книга, створена в межах концептуального мистецтва, є власне, власне, книгою. Скульптури, створені з книг, всілякі інсталяції, творчі акти, завершені з використанням книг, мають дуже опосередковане відношення до артефактних книг, так як в них переважає концепт, зміщення точки зору на предмет, виведення предмету з звичайного контексту, але в цьому відсутній будь-який подлинний інформаційний новизна. Такими, наприклад, є твори «книжковий хірург» Брайана Деггера, вирізаючий з викинутих книг концепт-скульптури, рельєфно втілюють постмодерністське світоглядання; або різні книги Дональда Ліпскі, книга «Your House» Олафура Еліасона. В той же час деякі дослідники (П.Отле, Ю.Н.Столяров, Г.Г.Вороб'єв і др.) відносять до числа документів і предмети мистецтва, суттєво розширюючи межі документних ресурсів музеїв.

Таким чином, артефактним може стати лише той документ (древній або сучасний), який значущий підтверджується високими оцінками спеціалістів і не зникає, як тільки інтерес до його створення починає згасати. Можливо, широта даного поняття прокладе шлях унікальним документам сучасності в ціннісному світі документних артефактів.

Список використаних джерел

1.Застосування принципів і критеріїв експертизи цінності документів на сучасному етапі : Методичні рекомендації [Електронний ресурс] / К.Т.Селівєрстова, Л.В.Андрієвська, М.В.Ковтун, Н.М.Христова. – К.: УНДІАСД, 2009. – 39 с. – Режим доступу: http://www.archives.gov.ua/Law-base/Regulations/2009-metod_seliverst.pdf. 2.Кушнарєнко Н.Н. Документознавство : Учебник / Н.Н.Кушнарєнко. – 8-е изд., стер. – К.: Знання, 2008. – 459 с. – (Вище освітнє образование XXI століття). 3.Самарин А.Ю. Деятельность РГБ как федерального центра по работе с книжными памятниками / А.Ю. Самарин // Национальная программа сохранения библиотечных фондов России: подпрограмма «Кн. памятники Российской Федерации» 2001 – 2009 гг. – М.: Межрегиональный центр библиотечного сотрудничества, 2009. – С.11–23. 4.Тараканова О.Л. Антикварная книга: Учебник для вузов / О.Л.Тараканова. – М.: Изд-во МГАП «Мир книги», 1996. – 264 с.

О. В. Лаба

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ДІЛОВОДСТВА

Зростання рівня інформатизації українського суспільства сприяє сьогодні цілком низькому рівню інформатизації українського суспільства. Беззаперечно, важливу роль в усіх без винятку суспільних та управлінських процесах, в тому числі й електронному діловодстві як одній з складових загальнодержавної інформатизації суспільства, відіграє їх інформаційне забезпечення.

Проблема інформаційного забезпечення досліджувалась у різних її аспектах. Однак, фактично, недостатньою залишається проблема інформаційного забезпечення електронного діловодства.

Для визначення суті та складових інформаційного забезпечення електронного діловодства окреслимо поняття інформаційного забезпечення загалом.

Існує багато підходів до трактування поняття «інформаційне забезпечення». М.В.Кізло визначає цей термін як сукупність інформації про об'єкт контролю, а також засобів та способів її створення (одержання), зберігання, нагромадження та оброблення, кодування та передавання [4]. Н.О.Шпак та Н.Г.Дулиба пропонують розуміти під інформаційним забезпеченням систем управління підприємством «масив фактів, даних, цифр, документів нормативно-правового регулювання діяльності, інформації про стан зовнішнього та внутрішнього середовища функціонування, а також сукупність методів та інструментарію управління наявними інформаційними ресурсами, систему їх планування та організування» [9]. Як бачимо, автори відносять до складових інфо-

<i>Ериков В.М., Левин П.В., Пунякин А.К.</i> Гуманитаризация образования по физической культуре в ВУЗе.	179
<i>Зелік В.О., Хаджинов В.А., Чекмарьова Н.Г., Шатрова О.В.</i> Історичний розвиток парадигми здорового способу життя	181
<i>Калина М.С.</i> Завдання фізичної культури в системі освіти інформаційного суспільства	182
<i>Киселиця О. М.</i> Формування гуманітарних знань у студентів галузі знань «фізичне виховання, спорт і здоров'я людини» за допомогою дисциплін циклу гуманітарної та соціально-економічної підготовки.	184
<i>Людюк Т. В.</i> Професійно-прикладна фізична підготовка у системі фізичного виховання студентів основних медичних груп ВНЗ технічного профілю.	186
<i>Марчик В.І.</i> Самооцінка фізичного розвитку дівчат в залежності від курсу навчання.	188
<i>Мінжоріна І.Л., Василенко В.В., Гомон Є.О.</i> Зв'язок емоцій та інтелекту як складових успіху на заняттях з фізичного виховання	190
<i>Мицкевич Н.І.</i> Фізична культура в системі гуманітарної освіти	192
<i>Пономарьов С. В., Безребельна О. П.</i> Використання занять плаванням як методу загартування у системі фізичного виховання студентів ВНЗ	195
<i>Стадник В. В.</i> Диференційований підхід як засіб підвищення ефективності позаакадемічних форм занять фізичним вихованням студентів ВНЗ.	196
<i>Топчієва Г.О.</i> Оздоровчий аспект застосування спортивних ігор на заняттях з фізичного виховання у ВНЗ	197
<i>Череповська О.А., Палагнюк Т.В., Череповський Д.С.</i> Стрейчінг як один із засобів збереження молодості організму: нове в методиках розвитку	200
<i>Шутько В.В., Карпов В.І.</i> Формування компетентності майбутніх вчителів фізичної культури.	202
СЕКЦІЯ XI. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	204
<i>Луговая Т.А., Акимов А.Е.</i> Артефактный документ, книжный памятник и антикварная книга: разграничение понятий.	204
<i>Лаба О. В.</i> Інформаційне забезпечення електронного діловодства	206
<i>Решетілова О.М.</i> Документно-комунікаційна система в умовах сучасного інформаційного простору	208
<i>Ароян Н. В.</i> Сучасні проблеми ведення управлінської документації на підприємствах України	209
<i>Махкамова З.Р., Голубова Т.Н., Базылива Г.Н., Колбасина Л.П.</i> Электронный документооборот в системе здравоохранения: проблемы и перспективы.	212
<i>Миронюк А.М.</i> Інформатизація освіти на сучасному етапі: основні проблеми та методи їх вирішення	214
<i>Комерзан Л. І.</i> Проблеми формування нормативно-правової бази аутсорсингу облогових функцій в Україні	215
<i>Кравич І.Б.</i> Використання сугестії та недостовірної інформації в ЗМІ.	217
ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ	220